

94(477).08(082)

B42

ВІЙНА В ІСТОРИЧНІЙ ТА ІНДИВІДУАЛЬНІЙ ПАМ'ЯТІ

**Матеріали всеукраїнської наукової конференції,
присвяченої 66-й річниці Перемоги,
20-річчю Незалежності України
(Кривий Ріг, 22 квітня 2011 р.)**

більше 200 юнаків та дівчат. Підпільниці Надія та Валентина Бузька із групи Івана Демиденка вилікували і врятували 30 радянських воїнів, підпільниками з групи В. Сингірцова сховано у шахті 3000 радянських громадян, котрим загрожувала депортація.

Коли Червона Армія перейшла до наступу, підпільники активно брали участь боях за звільнення міста. Відомо, що підпільна група М. Гриньова допомагала частинам Червоної Армії, виконуючи окремі розвідувальні завдання. В кінці жовтня 1943 року Гриньов організував озброєний загін із криворізької молоді. Цей загін допомагав відстояти плотину Криворізької електростанції на річці Саксагань. 14 квітня 1944 рр. з польової почти 36737 полковник Шурупов писав: «...Робочий поселок КРЭС. Секретарю парткома. Прошу Вас передать боевой привет рабочим и служащим КРЭС. Я тот полковник, который 21–22 февраля с отрядом овладел двумя рабочими поселками, и спасли от взрыва плотину. Ваши товарищи, которые участвовали в отрядах, расскажут вам, как дрались бойцы и офицеры в окружении. Весь отряд после выполнения задачи был награжден, в том числе представлялись к награждению все участники боев, партизаны и комсомольцы Вашего Криворожья. Мы сейчас уже далеко прогнали от Вас врага, бьем его уже на границе. Прошу еще раз передать привет и мои пожелания скорейшему восстановлению КРЭС и всего Криворожья».

В пам'ять про героїв-підпільників 5 вулиць Кривого Рогу носять їх імена. У повоєнні роки в місті була традиція зараховувати членами бригади героїв, котрі загинули в боротьбі з фашистами і виконувати за них норму. Так, колектив бригади з тресту «Криворіжбуд», яку очолював І. Давидов, зарахував до бригади підпільника Миколу Решетняка, бригада С. Ложкіної з будівельного управління «Промбуд–1» почесним членом бригади зарахувала Груню Романову. Почесними членами бригади В. Макарова, А. Суганьки, Ф. Кушака були зараховані підпільники Микола Ходич, Анатолій Жовтуха, Олексій Щербак. Так вшанували пам'ять загиблих героїв Криворіжжя.

На жаль, багато імен підпільників і патріотів, що загинули у боротьбі з ворогом, ще залишаються невідомими. Їх пошук – це завдання нових поколінь дослідників. Ніщо і ніхто не повинен бути забутим.

Шелевицький І. В.,

д.т.н., проф., проректор з інформаційних технологій,
Криворізький державний педагогічний університет

ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА ОЧИМА УКРАЇНЦІВ

Тема війни для українців надзвичайно трагічна. Не маючи державності, Україна опинилася між двома колосальними тоталітарними системами. Для українців війна почалася до її офіційно визнаного початку. Угорщина захопила Карпатську Україну (нинішнє Закарпаття). Далі був вересень 39, 41 і 44 роки. На фронтах загинуло біля 3 млн. українців. Удвічі більше загинуло мирного населення. Тактику випаленої землі практикували й Червона Армія, й гітлерівці. Мільйони українців було вивезено з України й не повернулося. Це все наші національні втрати, втрати головного багатства – українського люду.

Тема війни, як ніяка інша, експлуатувалася ідеологічно й суцільно була міфологізована. На жаль, тільки недавно історики отримали можливість неупереджено працювати з історичними фактами, документами й подіями того часу. Будемо сподіватися, що ця можливість у нас не відніметься.

Маю повідомити, що у нас у місті й у нашому педагогічному університеті працює потужна школа фахівців-істориків, що займаються дослідженням саме складних проблем воєнного періоду. Це доктори історичних наук Валентина Шайкан, Віталій Стецкевич, Валерій Шайкан. Проблеми їх досліджень стосуються не тільки військових дій, але головне, життя українців й України в цей важкий воєнний час. Ми надзвичайно мало знаємо про звичайне життя українців того періоду. Навіть на згадуванні багатьох питань того часу

тривалий час лежала печать заборони. Утвердженням серйозності тих заборон був рядок в особовій справі: „Чи перебували на окупованій території”. Факт перебування ставив людину під підозру й міцно замикав рота. Тому багато фактів того часу та їх підтвердження ми дізнаємося тільки зараз, коли вже й свідків залишилося вкрай мало.

Я хочу розказати тільки один приклад з історії та її фальшування, що стосується особисто моєї родини. Мій дід розповідав мені про похід Ковпака (карпатський рейд) через село Звіже й ночівлю у селі. Офіційно Ковпак через це село ніколи не проходив [1]. В офіційній совєцькій історії ця переправа через річку Горинь перенесена далеко від справжнього місця подій.

Так фальшувалася історія. Так її підганяли під ідеологічні догми того часу. Бо, якщо згадати реальну подію, то потрібно згадати й УПА та домовленості між Ковпаком і УПА на тому ґрунті, що „і ми, і ви воюєте з німцями”. Доведеться згадати і про спалені за спротив УПА німцями українські села і ще багато чого такого, що руйнує догми й обман.

Ми маємо вже майже 20 років незалежній державі, але я тільки нещодавно знайшов документальне підтвердження спогадів мого діда. У 2010 опубліковано спогади командирів партизанських з'єднань. І ось там в щоденниках і Руднева, і Ковпака описані ці події саме так, як їх мені розказував дід [2, ст. 49, 105].

Я сподіваюся, що ця конференція сприятиме розкриттю реальності та руйнуванню міфів. Я сподіваюся, що це буде внесок у формування саме українського погляду на нашу власну історію, у формування української історичної школи. Саме такий погляд дозволяє зрозуміти мотиви, пристрасті й дії людей того часу, а таке розуміння сприяє нашій єдності.

Мені дуже приємно, що ця конференція, яка планувалася як регіональна, ще до її початку набула популярності й стала всеукраїнською. Тож я вітаю учасників й організаторів з її успішним початком, бажаю успішної роботи і трансформацію в майбутньому у міжнародну.

Література та джерела:

1. Історія міст і сіл Української РСР. Ровенська область. – К.: Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1973.
2. Партизанская война на Украине. Дневники командиров партизанских отрядов и соединений. 1941–1944. – Москва: Центрполиграф, 2010. – С. 689.

Шайкан В. О.,

декан обліково-економічного факультету,

Д. І. Н., доц.,

Криворізький економічний інститут ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»

Підготовка Другої світової війни: ІДЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Війна як засіб досягнення певної мети ніколи не починається знеачека, їй завжди передує певний період підготовки, ідеологічного обґрунтування цілей. Не була виключенням і Друга світова війна, до якої тривалий час готувалися фашистські держави на чолі з Німеччиною. Головні ідеологічні засади майбутньої боротьби були викладені А. Гітлером ще до приходу до влади у книзі «Майн кампф». Головним ворогом подальшого прогресивного розвитку Німеччини А. Гітлер вважав марксистську ідеологію та її втілення у більшовизмі. «Марксизм, – писав він у своїй книзі, – є не що інше, як політика євреїв, яка полягає в тому, щоб домогтися систематичного знищення ролі особистості у всіх областях людського життя і замінити її роллю «більшості» [1, с. 448]. Отже, ототожнення марксизму з більшовизмом має ще один, яскраво виражений, відтінок – ототожнення з сіонізмом, який, на думку А. Гітлера, повинен бути знищений. «Але зламати євреїв, – міркував він далі, – ми можемо тільки в тому випадку, якщо самі проявимо таку ж нетерпимість, якщо виявимо ще більш сильну волю і будемо з тим же